

CÁC YẾU TỐ TÁC ĐỘNG ĐẾN VIỆC TĂNG TRƯỞNG XANH CỦA CÁC DOANH NGHIỆP TẠI TỈNH ĐỒNG NAI

LÊ THỊ HẢI ĐƯỜNG*

Chuyển đổi mô hình tăng trưởng xanh là một nội dung quan trọng của phát triển bền vững đối với các quốc gia trên thế giới. Tại Việt Nam, quá trình tăng trưởng kinh tế hiện tại đang chú trọng tới tăng trưởng theo hướng gia tăng các nguồn lực, tận dụng nguồn tài nguyên thiên nhiên phục vụ sản xuất, điều này cũng đã dẫn đến những hậu quả nghiêm trọng về môi trường, biến đổi khí hậu, trong đó có tỉnh Đồng Nai là đơn vị được Nhà nước đầu tư lớn về nguồn lực, tận dụng tối đa các tài nguyên thiên nhiên để đạt được kết quả kinh tế mạnh. Bài viết phân tích, làm rõ những yếu tố tác động đến việc tăng trưởng xanh của các doanh nghiệp trên địa bàn tỉnh Đồng Nai trong thời gian qua; đồng thời, đề xuất một số giải pháp nhằm tạo động lực thúc đẩy phát triển kinh tế xanh hiệu quả và phù hợp với xu thế mới.

Từ khóa: Kinh tế xanh; yếu tố; tác động; tăng trưởng; doanh nghiệp; tỉnh Đồng Nai.

Transitioning to a green growth model is an important content of sustainable development for countries around the world. In Vietnam, the current approach to economic growth focuses on resource-intensive development and the exploitation of natural resources for production. Dong Nai province, which has received substantial state investment, has maximized its natural resources to achieve robust economic outcomes. This has led to significant environmental degradation and climate change challenges. This article analyzes and clarifies the factors influencing green growth among enterprises in Dong Nai province in recent years. Additionally, it proposes several solutions to promote effective and sustainable green economic development that aligns with emerging global trends.

Keywords: Green economy; factors; impact; growth; enterprises; Dong Nai province.

NGÀY NHẬN: 11/11/2024

NGÀY PHẢN BIỆN, ĐÁNH GIÁ: 15/12/2024

NGÀY DUYỆT: 10/01/2025

DOI: <https://doi.org/10.59394/qlnn.348.2025.1069>

1. Đặt vấn đề

Đồng Nai là tỉnh phát triển theo hướng công nghiệp với tỷ trọng công nghiệp luôn ở mức cao (trên 50% GDP). Đây là động lực để thu hút nhiều doanh nghiệp (DN) đầu tư, đóng góp cho phát triển kinh tế của tỉnh, như: có 41 quốc gia và vùng lãnh thổ đầu tư với tổng số 1.560 dự án (1.135 dự án có vốn

đầu tư nước ngoài); thu hút được 539.700 lao động, trong đó có hơn 6.424 lao động là người nước ngoài và đóng góp lớn vào nguồn thu ngân sách của cả nước¹.

Tuy nhiên, đi kèm với những đóng góp quan trọng về mặt kinh tế thì có nhiều thách

* TS, Trường Đại học Quốc tế Hồng Bàng

thức đặt ra cho tỉnh, đó là sự gia tăng nhanh chóng về tình trạng ô nhiễm môi trường trên địa bàn các khu công nghiệp. Bài viết tập trung phân tích và chỉ ra những yếu tố tác động đến việc tăng trưởng xanh của các DN trên địa bàn tỉnh Đồng Nai, từ đó có những đề xuất giải pháp.

2. Yếu tố ảnh hưởng đến tăng trưởng xanh của các doanh nghiệp ở tỉnh Đồng Nai

Hiện nay, tại các khu công nghiệp của tỉnh Đồng Nai đã có đến 1.916 DN thuộc các loại hình khác nhau hoạt động sản xuất. Tại 32 khu công nghiệp Đồng Nai đã có thu hút được 44 quốc gia và vùng lãnh thổ hoạt động đầu tư với tổng số 2.135 dự án, trong đó có 1.493 dự án có vốn đầu tư nước ngoài². Có thể nói, năm 2024 đánh dấu cột mốc 35 năm chặng đường thu hút vốn đầu tư trực tiếp nước ngoài (FDI) của tỉnh Đồng Nai và được đánh giá là một trong những địa phương dẫn đầu trong thu hút FDI của cả nước.

Tuy nhiên, bên cạnh những đóng góp tích cực vào nền kinh tế của địa phương, sự phát triển cũng gây ra những vấn đề tiêu cực cho môi trường.

Qua nghiên cứu và chỉ ra phân tích các yếu tố tác động tới việc triển khai các hoạt động tăng trưởng xanh của DN trong khu công nghiệp tỉnh Đồng Nai cho thấy, các DN cũng phải chịu sức ép từ phía các bên liên quan. Để kiểm chứng các nhận định này, tác giả tiến hành nghiên cứu định lượng qua 4 bước: (1) Kiểm tra độ tin cậy của nhân tố Cronbach's Alpha; (2) Phân tích nhân tố khám phá EFA; (3) Xác nhận nhân tố trong mô hình hồi quy; (4) Chạy mô hình hồi quy đa biến.

Thông qua dữ liệu thu thập 252 DN đang hoạt động trong các khu công nghiệp tỉnh Đồng Nai, kết quả khảo sát, phân tích và chạy mô hình đã chỉ ra việc triển khai các hoạt động tăng trưởng xanh của DN được đại diện bởi điểm tăng trưởng xanh, chịu tác động bởi 7 yếu tố. Trong đó có 3 yếu tố thuộc

về đặc thù của các DN, như: quy mô vốn, lĩnh vực hoạt động hay mức độ hội nhập quốc tế. Có 4 yếu tố thuộc về sức ép các bên hữu quan (sức ép từ định hướng tăng trưởng xanh; từ phía người lao động; từ phía tổ chức tín dụng và từ phía các cổ đông).

Kết quả này đã có những điểm tương đồng với các nghiên cứu trước đó, tuy nhiên cũng có những điểm khác biệt, như: (1) Yếu tố từ vai trò của Ban Quản lý các khu công nghiệp được thể hiện trong yếu tố hoạt động tăng trưởng xanh; (2) Yếu tố từ việc thu hút cổ động dựa trên chiến lược phát triển bền vững; (3) Yếu tố thuộc về đối thủ cạnh tranh và người mua không có tác động tới việc triển khai các hoạt động tăng trưởng xanh của DN. Trên cơ sở đó, tác giả tổng hợp lại mô hình các yếu tố tác động tới hoạt động tăng trưởng xanh của DN trong khu công nghiệp tỉnh Đồng Nai sau khi đã điều chỉnh (*xem mô hình cuối bài*).

Ngoài ra, nghiên cứu cũng chỉ ra những nguyên nhân dẫn đến thành công trong triển khai hoạt động tăng trưởng xanh xuất phát từ các yếu tố, như: (1) Việc triển khai hiệu quả chủ trương, chính sách của Chính phủ đã được cụ thể hóa bằng luật, chính sách cụ thể, từ đó, buộc doanh nghiệp phải tuân thủ thông qua hoạt động của Ban Quản lý Khu công nghiệp; (2) Nhận thức về vấn đề ngày càng gia tăng của DN; (3) Với đặc thù là hoạt động trong khu công nghiệp, có nhiều DN có vốn đầu tư nước ngoài tham gia vào chuỗi giá trị toàn cầu, do vậy khi tham gia vào chuỗi, buộc các DN phải tuân thủ những quy định khắt khe về môi trường; (4) Các quỹ tài chính ban hành các quy định liên quan đến tiếp cận vốn hướng đến sự phát triển bền vững của DN.

Các nguyên nhân dẫn đến hạn chế trong triển khai hoạt động tăng trưởng xanh của DN, bao gồm: (1) Nhiều DN vẫn còn tiếp cận hướng đến tối đa hóa lợi nhuận mà bỏ qua các vấn đề về rủi ro đạo đức hay môi trường;

(2) Những kẻ hở trong chính sách về môi trường mà DN có thể tận dụng, khai thác; (3) Các bên hữu quan còn chưa thực sự tạo sự ép buộc các DN phải thay đổi hành vi sản xuất theo hướng bền vững hơn, thể hiện qua các hoạt động tăng trưởng xanh (người mua, DN trong ngành); (4) Các khó khăn thuộc về bản thân DN (nguồn tài chính, nguồn nhân lực, sự khác biệt về sản phẩm).

3. Một số giải pháp nhằm góp phần nâng cao lợi thế cạnh tranh về hoạt động tăng trưởng xanh của các doanh nghiệp trên địa bàn tỉnh Đồng Nai

Thứ nhất, với đặc thù tại DN trong khu công nghiệp, yếu tố về định hướng tăng trưởng xanh, bên cạnh các yếu tố bên trong như mục tiêu hoạt động hay lãnh đạo trực tiếp DN còn có yếu tố thuộc về Ban Quản lý khu công nghiệp. Điều này cho thấy, các DN đã lồng ghép ngay từ đầu chính sách thu hút đầu tư từ phía Ban Quản lý khu công nghiệp vào chiến lược hoạt động, từ đó, góp phần định hướng hoạt động của DN trong thời gian tiếp theo.

Ở góc độ khu công nghiệp, việc tăng cường vai trò quản lý, cụ thể hóa các quy định của Chính phủ và ban hành chính sách đặc thù là vô cùng quan trọng. Đồng thời, vai trò của các bên hữu quan bao gồm người lao động, cổ đông hay tổ chức tín dụng đã và đang gây ra sức ép có tác động trực tiếp trong việc định hướng thúc đẩy hoạt động tăng trưởng xanh của DN.

Thứ hai, ngoài chỉ tiêu về lợi nhuận, việc định hướng phát triển bền vững của DN thể hiện qua xây dựng chiến lược lồng ghép các mục tiêu và hoạt động tăng trưởng xanh cũng được DN sử dụng như một công cụ để thu hút các cổ đông (có nghĩa là từ phía cảm nhận của DN, mục tiêu tăng trưởng xanh sẽ tạo ra lợi thế để thu hút đầu tư).

Thứ ba, đặc thù khu công nghiệp, thu hút các DN theo đúng lĩnh vực và mục tiêu của từng khu công nghiệp, do vậy, các văn bản,

hướng dẫn của Chính phủ, của các cơ quan nhà nước sẽ tiếp tục được phổ biến thông qua hướng dẫn cụ thể của Ban Quản lý. Bên cạnh đó, DN trong khu công nghiệp hầu hết là DN có vốn đầu tư nước ngoài, tham gia vào chuỗi giá trị toàn cầu, do vậy, yếu tố mức độ hội nhập quốc tế cũng đã đại diện và tác động tới các yếu tố thuộc về nhà cung cấp.

Thứ tư, hiện nay, mức sống ở nước ta chưa thật sự cao, xu hướng hành vi tiêu dùng chưa có sự phân biệt giữa các sản phẩm thân thiện với môi trường và các sản phẩm thông thường khác. Các DN trong khu công nghiệp khá biệt lập với bên ngoài, chủ yếu nằm trong chuỗi DN nước ngoài, ít bị cạnh tranh bởi các DN trong nước. Chính vì lý do này đã dẫn đến việc hai yếu tố là sức ép từ phía khách hàng và đối thủ cạnh tranh chưa đủ mạnh để buộc các DN triển khai hoạt động tăng trưởng xanh.

Điều đó có thể được giải thích bởi sức ép từ phía các đối thủ cạnh tranh hay từ người mua chưa đủ lớn, do vậy, DN chưa cảm nhận được sức ép rõ rệt buộc họ phải điều chỉnh hướng hành vi theo tăng trưởng xanh, nhất là xuất phát từ yếu tố người tiêu dùng vẫn xác định yếu tố về giá cả là lựa chọn hàng đầu, do đó, cần phải hướng người tiêu dùng đến các sản phẩm xanh, thân thiện với môi trường, bảo đảm chất lượng và an toàn cho sức khỏe. Yếu tố từ phía đối thủ trong ngành, các DN đang xây dựng các chiến lược cạnh tranh khác nhau nhưng cần bắt nguồn từ việc lấy tăng trưởng xanh là lợi thế cạnh tranh cho DN.

4. Kết luận

Chiến lược quốc gia về tăng trưởng xanh là một phần quan trọng trong việc xây dựng nền kinh tế bền vững, nhằm giảm thiểu những tác động tiêu cực đến môi trường trong khi vẫn duy trì và thúc đẩy sự phát triển kinh tế. Để chiến lược này thành công, không thể thiếu sự phối hợp của các thành phần trong nền kinh tế, trong đó có vai trò

chủ yếu của các DN. DN không chỉ là những tổ chức tạo ra của cải vật chất, góp phần vào sự phát triển kinh tế của quốc gia và địa phương mà còn là tác nhân gây ra tác động tiêu cực lên môi trường. Các hoạt động sản xuất, tiêu thụ tài nguyên và thải ra chất thải đều có thể làm gia tăng ô nhiễm và sự biến đổi khí hậu. Vì vậy, việc thay đổi nhận thức và hành động của các DN, từ việc sử dụng nguồn tài nguyên hiệu quả đến việc áp dụng các công nghệ sản xuất sạch, thân thiện với môi trường là vô cùng cần thiết $\square$

Chú thích:

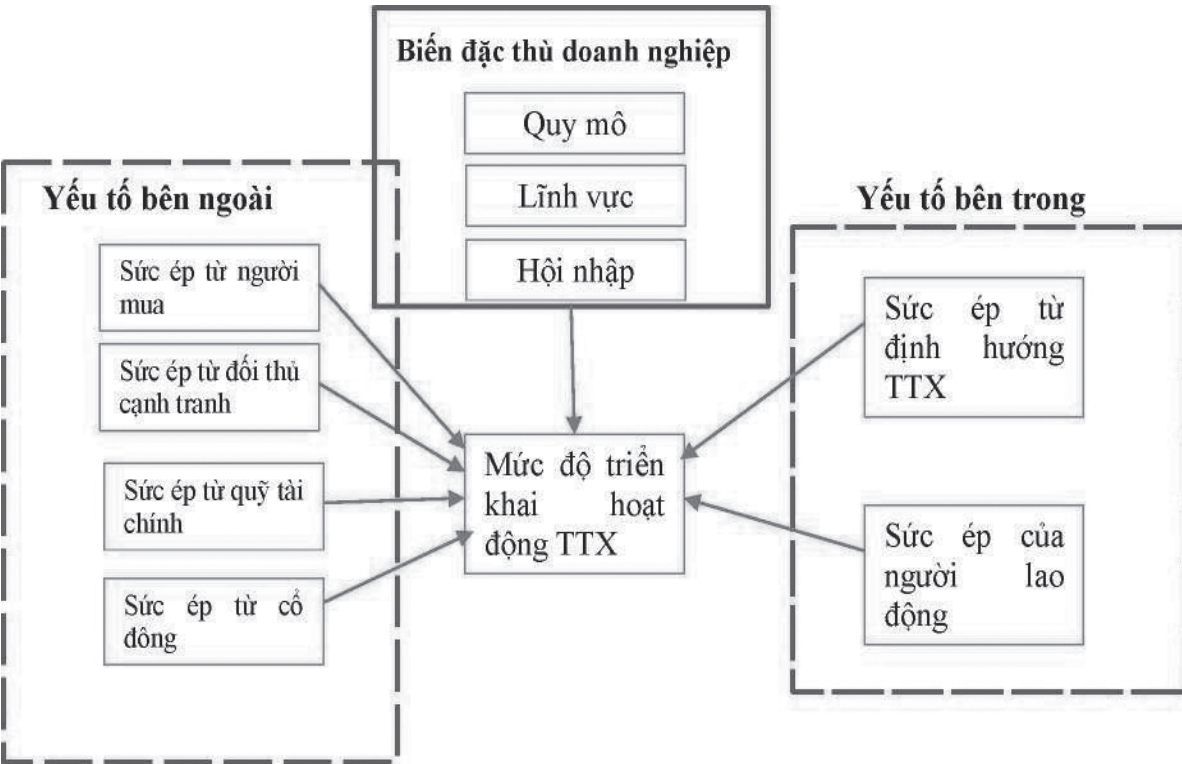
1. Đồng Nai từng bước trở thành tỉnh công nghiệp theo hướng hiện đại. <https://dangcongsan.vn>, ngày 21/4/2010.
2. Những thành tựu các khu công nghiệp Đồng Nai đạt được trong thu hút đầu tư nước

ngoài. <https://diza.dongnai.gov.vn>, truy cập ngày 17/9/2024.

Tài liệu tham khảo:

1. Vũ Tuấn Anh (chủ biên) (2015). *Tiến tới nền kinh tế xanh ở Việt Nam: xanh hóa sản xuất*. H. NXB khoa học xã hội.
2. Nguyễn Thị Tuệ Anh, Hồ Công Hòa (2014). *Cơ cấu kinh tế theo hướng tăng trưởng xanh: Cơ hội và thách thức đối với Việt Nam*. Tạp chí Kinh tế và dự báo, số 22 (11/2014).
3. Bộ Kế hoạch và Đầu tư (2002). *Nghiên cứu mô hình quản lý nhà nước về khu công nghiệp và khu chế xuất ở Việt Nam*. Hà Nội.
4. Phạm Đức Chính (2017a). *Tài sản trí tuệ với lợi thế khác biệt hoá sản phẩm trong chiến lược cạnh tranh của doanh nghiệp: trường hợp của Coca-Cola, Apple và bài học cho doanh nghiệp Việt Nam*. Tạp chí Công nghệ ngân hàng, số 139 (9 - 23).

Mô hình các yếu tố tác động tới hoạt động tăng trưởng xanh của DN trong khu công nghiệp tỉnh Đồng Nai sau khi điều chỉnh

Nguồn: Kết hợp từ xử lý dữ liệu của tác giả, năm 2022.